

JOHN DEWEY

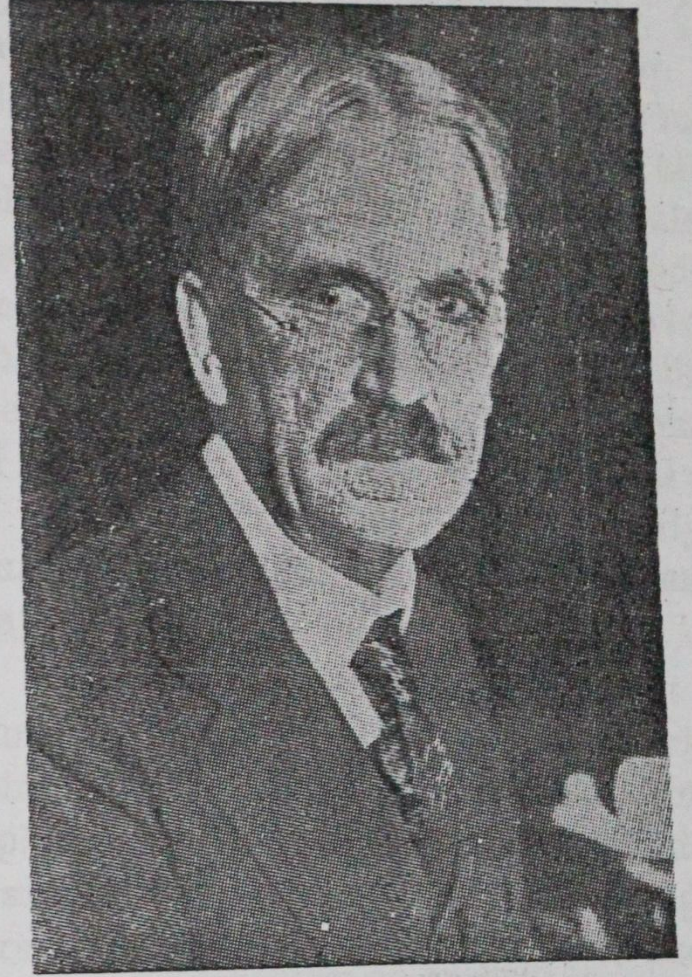
Cavit BİNBAŞIOĞLU

John Dewey, XX. yüzyıl pedagojisinin en ilerde bulunan şahsiyetlerinden biridir. 1859 da Amerika'nın Burlington şehrinde doğmuş ve 1 Haziran 1952 de ölmüştür.

John Dewey, üniversitede iken felsefe öğrenimi yapmış ve doktora tezini de felsefeden vermişti; fakat sonradan Stanley Hal'in teşvikiyle pedagoji ile ilgilendi. Felsefedeki mesleği «prağmatizm» dir; pedagojisi de bu felsefeye dayanır.

«Faydacılık» olarak karşıladığımız «Prağmatizm» kelimesi ilkönce 1878 de Peirce tarafından ortaya atılmışsa da bir felsefe mesleği olarak W. James ve J. Dewey tarafından işlenmiştir. Bu felsefeye göre her fikrin, her düşüncenin değeri sonucu ile ölçülmelidir. «Bir fikir, günlük hayattaki hareketlerimizin alacağı istikamete yaptığı etki nispetinde değerlidir.» Kısaca, Claparéd'in dediği gibi, pratik faydası olmıyan, karakterlerimize, bilimsel ve teknik araştırmalarımıza fayda vermiyen her kuram değersizdir; bir hiçtir.

J. Dewey'in pedagojisi üç cephe-den mütalâa edilmiştir : 1) Oluşum (genetigue), 2) Görevsel (fonkctionel), 3) Toplumsal (social.) Bunları kısaca belirtelim :

JOHN DEWEY

1) Oluşul Eğitim : Oluşul Eğitim, çocuğun dışardan zorla eğitilmesine karşılık olarak ortaya atılmıştır. Buna göre eğitim çocuğun kendi kendine olgunlaşmasını temin etmektir. Çocuğu en iyi şekilde eğitmek, ona birtakım kuru bilgiler vererek değil, eşya ile karşılaştırarak gözlediği şey-

lerden sonuçlar çıkarmasına yardım etmek suretiyle olur.

Bu sebeptendir ki eğitimde «çevre» ye çok önem vermiştir. Bu konuda o, «öğretmen, çocuğu, ilgilerinin gelişimine uygun bir çevre içine sokmakla ona yardım etmelidir. İktiyaç ve ilgilerini etkinliğe, işe sürüklemek suretiyle kandırmalı; yani bugünkü ilgi ve arzuları mâkul şekilde kandırmakla geleceği emniyet altına almalıdır.» der.

2) **Görevsel Eğitim** : J. Dewey, pedagojisinin bu cephesinde çocuğun, hayatının ve içgüdülerinin gerektirdiği «iş ve hareketlere» yöneltilmesini istemiştir. İçgüdülerimiz, yaşama-mıza yardım eden iç kuvvetlerimizdir. Çocuklara zorla istemedikleri faydasız şeyleri yaptırmaktansa onlara içgüdüleri istikametinde geliştirmek, bilgiyi yaşamayı kolaylaştıran hayatın bir aleti haline getirmek lâzımdır. Ona göre meselâ : tarih dersi, insanın her vakit göz önünde tutmak zorunda bulunduğu sosyal kuvvetleri çözmek için bir alettir. Coğrafya da uzak yerlerde yaşayan insanlar arasındaki ilişkileri kolaylaştıran bir alettir.

3) **Sosyal Eğitim** : Bu kurama göre toplumun organı olan bireyin büyük organizmaya yani topluma faydalı olması gerekir. Bu da ancak çocuğu topluma uygun bir çevre içine atmakla mümkündür. Acaba, okul böyle bir çerçevenin yerine geçebilir mi? Dewey'e göre buna verilecek cevap «evet» tir. Okul sosyal hayattan uzak, yalnız ders konularıyla uğraşılacak bir kurum olmamalıdır. Okulda yapılacak müşterek faaliyetlerle çocu-

ğun sosyal bir ruh kazanmasına yardım etmelidir. Başka türlü metodlarla yetiştirilecek çocuklarda bencil (egoist) duygular çabuk gelişir.

J. Dewey'in iş eğitimi konusundaki düşüncelerine de kısaca temas edelim: «Hayatta rasladığımız çeşitli işlerin amacı istihsal etrafında toplanır. Buna karşı okulda yapılan çeşitli ve tipik işler ekonomik baskı ve kaygıya tâbi değildir. Okulda hiçbir zaman amaç, ürünlerin, istihsal edilen şeylerin ekonomik kıymetleri değil belki sosyal kuvvet ve bilincin geliştirilmesidir. Okul meşguliyetleri, mevcut olan faaliyetlere karşı bilimse bir fikir kazanmak içindir. Çocuklar buradan itibaren kültür ve medeniyetin verimini kavramağa muvaffak olurlar. Öğretmenin hafif bir yardımıyla çocuklar en basit aletleri ve makineleri kendileri icadederler ve yavaş yavaş pamuk, yün vesaire gibi ham maddelerin ilkönce ilkel daha sonra karışık şekillerde işlenmesi yollarını öğrenirler. Bütün bu çalışmalar, tarih ve kültür dersleriyle daha asil, daha kuvvetli bir dayanak noktası elde eder.

Pedagojisinin esaslarını sunduğumuz J. Dewey, Cumhuriyet devrinde Milli Eğitim Vekâletimiz tarafından, fikirlerinden faydalanmak amacıyla, memleketimize çağrılan ilk yabancı uzmandı. 1924 te maarifimizi inceledikten sonra M. Eğ. Vekâletine verdiği iki rapor, maarifimizin bugünkü şekli almasında müessir olan iki kıymetli belgedir. Raporunun köy okullarımızdan bahseden kısmında şu fikirlere rastlıyoruz :

«Okul, bilhassa köy okulları, sos-

yal hareketin merkezi haline getirilmeli hem köyün her bakımdan inkişafını sağlamalı hem de bu konuda devletin bir organı haline getirilme-
lidir.

Okulun iki büyük gayesi : 1) millî fayda sağlayan bilgileri kazandırmak böylece okulları cemiyete bağlamak; 2) edinilen bilgilerin kullanılabilir olmasını sağlamak.

«Türkiye'de malarya, trahom gibi hastalıklar sürüp giderken maari-

fin lâkayt kalması yersizdir. Çeşitli sıhhat kaideleri okullar vasıtasıyla yapılabilmesi, okullar sağlık çalışmalarında birer vasıta ve eleman olarak kullanılmalıdır.»

Jhon Dewey'in en meşhur eserleri olan «Demokrasi ve Terbiye», «Mektep ve Cemiyet» Çocuk ve mektep» kitapları 25 - 30 sene önce dilimize çevrilmiştir. Bunlardan «Demokrasi ve Terbiye» Arap harflerindedir.

(Köy ve Eğitim, Haziran 1917)

EĞİTİM UZERİNE

Cavıt BİNBAŞIOĞLU
Gazi Eğitim Enstitüsü Öğretmeni

Eğitim, insanı «insan» yapan si-
hirli bir kudrete sahiptir. Medenice
yaşama, yahut sosyal hayat onunla
mümkündür. Bu sebepten, insan
hayatının bulunduğu her yerde «eği-
tim» vardır ve bu, hayatın insanca
devamı için gereklidir. Eğitim, daha
çok ferden anlayışında etkisini gös-
terir ve onu geliştirir. Bunun içindir
ki, eğitilmiş kimselerde görünen «ol-
gun davranış» (hem kendini, hem
de başkalarını iyi anlama) bunun bir

delili sayılır. Atalarımız, «Olgun ba-
şak dik durmaz» sözünü de eğitil-
miş kimselerin bu ruh halini belirt-
mek için söylemişlerdir.

İnsan, içine doğduğu evren hak-
kında uzunca bir müddet bilgi sahi-
bi olamaz. Kendi varlığı hakkında-
ki bilgilere de ancak, 3-4 yıl sonra
sahip olabilir. Bu zamanda o, eğiti-
min önemli bir ögesini teşkil eden
«ahlâkî kavramlar», özellikle «iyi-
lik» ve «kötülük» kavramları hak-

kında bir şey bilmemekle birlikte,
kendi özbenliğinden gelen bir duy-
gu ile «bencil» bir davranışa sahip-
tir. İnsan yavrusu, doğuşu takip e-
den yıllarda henüz hayvan hayatını
yaşamaktadır. Çocuğun bu durum-
dan kurtulup «insan» haline gelme-
si, uzun bir yaşantıyı (hayat tecrü-
besini) gerektirir ki, bu çağda olan
biten işlerin tümüne birden «eği-
tim» diyoruz. İnsan, nasıl oluyor da
eğitiliyor? İnsanın eğitilmesi, çocu-
ğun, dünyada başkalarının da bu-
lunduğunu öğrenmesiyle başlar ve
başkalarının varlığı ile devam eder.
O halde, bizi «biz» yapan «o insan-
lar» dır. Bu böyle olmakla birlikte,
eğitim, başkalarının çocuk üzerinde
etki yapması gibi tek taraflı bir olay
da değildir. Çocuk da eğitim olayı-
nın yaratılmasında, irsiyetinden ge-
tirdiği bir rolü oynar. O da eğitim
olayının şu veya bu şekilde sonuç-
lanmasına etki eder. Çocuk, bu iki
etkinin etki derecesine göre zaman-
la bir «kişilik» geliştirir. Örneğin,
çocukluğunda iyi eğitim etkileri al-
mamış, aşağılık kompleksi içinde
inlemiş kimselerin büyüdükleri, top-
lum içine karıştıkları zaman, bu ek-
sikliklerini gidermek için başkala-
rına şu veya bu şekilde eziyet et-
mekten hoşlanmaları gibi durum-
lar, hep ferden çevresi ile kendi ara-
sındaki ilişkilerin bir sonucudur.
Bu karşılıklı ilişkilere «etkileşim»
adı veriliyor. Etkileşim, her an de-

ğişen yeni durumlara intibak etme
davranışdır. Eğitim işi olarak fert-
te meydana gelen değişiklikler, bu
etkileşimin sonucudur. Bu anlamı-
na göre, eğitim, artık, yalnız «mev-
cudu çocuğa aktarma» şeklinde «pa-
sif» bir iş değil, meydana gelen eği-
timde çocuğun yaratıcı kuvvetleri-
nin de rolü olan «aktif» bir iştir.
Bugün revaçta olan demokratik eği-
timin de temelindeki fikir budur.
Eğitim ortamı ve etkileri, çocuğun
bu iç kuvvetlerini, yahut potansi-
yelini geliştirici nitelikte olmalıdır.

Eğitim, canlı bir varlık üzerin-
de oluşur. Canlı varlığın, hayatını
daha doğrusu medenî olan hayatı-
nı devam ettirmesi, eğitimin de «sta-
tik» değil, «dinamik» olmasını ge-
rektirir. Eğitimin en önemli özelliği
budur. Nasıl ki, organizmada - her-
an değiştiği halde - aynı kalan, aynı
görevi gören organlar mevcutsa, e-
ğitimde de belli bir çevrede yaşayan-
lara karakterini veren değerler ola-
caktır. Eğitim, aynı zamanda, bu
değerlerin - daha da geliştirilerek -
genç nesle kazandırılmasını da sağ-
lar. Eğitim, böyle bir özelliğe sahip
olmasaydı, dünyada «ilerleme» de-
nen bir şey olmaz; insanlık, «yerin-
de sayar» veya geriye doğru gider-
di. Biz, bugün, birbirimizle iyi geçi-
niyorsak, başkalarına yardım et-
mekten hoşlanıyorsak, kendimize
göre «iyi» veya «fena» olanı söyle-
mekten çekinmiyorsak, hatayı far-